

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. III. De lumine gloriæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

imperfectionem : Sed concursus activus est de ratione speciei intelligibilis, & nullam involvit imperfectionem : Ergo essentia divina, ut unita intellectui beatorum per modum speciei eribui debet. Major patet. Minor verò quoad utramque partem probatur. Et in primis, quod species intelligibilis activè concurrat ad intellectionem, communis est Philosophorum doctrina, ex utroque Sancto Doctore, Augustino, & Thoma desumpta: Augustinus enim 9. de Trinit. cap. 12. dicit, *Omnis res quam cognoscimus, congenerat in nobis sui notitiam: ab utroque enim paritur notitia, à cognoscente & cognito: ubi verbum congenerat, & parit, concursus activum objecti, mediante specie, manifeste designat.* Idem colligitur ex S. Thoma infra quæsit. 76. art. 1. ubi loquens de specie intelligibili, dicit quod illa se habet sicut forma quæ est principium actionis in aliis agentibus.

Eadem veritas ratione suadet: Nam in illa generatione spiritali (id est in productione verbi, quæ fit ex unione potentia cum objecto) istud concurrat per modum masculi, & proinde activè, unde species intelligibilis quam emittit, & potentia imprimi, appellatur à Philosophis semen objecti, quia sicut semen efficienter concurrat ad productionem animalis, ita & species intelligibilis ad intellectionem, & productionem verbi.

Ad quod in hoc distinguitur cognitio à volitione, quod prima fit per assimilationem potentia cum objecto; secunda verò se habet per modum impulsus, & tendentiæ in objectum: unde ad cognitionem, objectum mediante specie sui vicariâ, debet concurrere per modum principii activi determinantis & complementis potentiam in actu primo: ad volitionem verò, solum per modum termini in quem voluntas fertur, & à quo extrinsecè tantum & objectivè specificatur.

Quod autem concursus activus in specie intelligibili, nullam dicat imperfectionem, quæ est secunda pars Minoris principalis, videtur manifestum: Tum quia genus causæ efficientis nullam essentialiter involvit imperfectionem, sicut genus causæ formalis, & materialis; unde reperitur formaliter in Deo, ut constat. Tum etiam, quia in tali concursu activo nulla includitur subordinatio, & dependentia ab intellectu creato, ut existimat Bannez. Licet enim quando principium quo effectivum est ejusdem ordinis, & rationis cum operante, illi subordinetur; & ita species naturalis subordinetur intellectui creato: quando tamen principium formale effectivum est altioris ordinis, tunc non est subordinatum potentia vitali quam complet & perficit: certum enim est, quod lumen gloriæ est principium effectivum visionis beatæ, tamen non existimo illud esse subordinatum intellectui, sed

potius è contra: intellectus enim accipit virtutem & efficaciam ab illo; unde cum essentia divina in ratione speciei intelligibilis unita, sit ordinis superioris, non subordinatur intellectui creato, sed potius sibi illum plenissimè subijcit. Confirmatur: Tunc solum species est principium quo subordinatum intellectui vel toti supposito intelligenti, ut principium quod quando ab illo sustentatur, & recipit esse; quia à quo res habet esse, ab illo habet operari: unde cum essentia divina, unita intellectui creato ut species, sit ipsum esse per se subsistens, nec sustentetur ab intellectu creato, sed potius illum sustentet, & conferret in esse, non subordinatur intellectui,

A sed hic potius illi, in quantum per illam perficitur ad intelligendum. Item quamvis concursus speciei in hærentis intellectui, habeat ab illo vitalitatem; concursus tamen speciei, quæ est suum esse, & suum vivere (qualis est divina essentia) non habet ab intellectu vitalitatem, sed ab ipsamet specie à qua effectivè procedit; imò à vitalitate hujus speciei pendet vitalitas supernaturalis, quam habet intellectus beatus à lumine gloriæ. Et per hoc plenè solutum manet primû & præcipuum fundamentum adversæ sententiæ.

Ad secundum dicendum, talem concursum non esse necessarium, sed liberum; quia licet sit im mediatè à divina essentia, non elicitur tamen ab illa, nisi ut liberè applicata, & unita per modum speciei, & formæ intelligibilis intellectui beatorum. Sicut licet subsistentia increata Verbi Divini, per seipsam immediatè terminet humanitatem assumptam; quia tamen hæc unio & terminatio supponit liberum Dei decretum, applicans omnipotentiam, ad conjungenda illa extrema, inter se infinite distantia, idcirco non censetur necessaria, sed libera. Adde, quod unio essentia divina per modum speciei, essentialiter supponit aliquam actionem Dei liberam, scilicet infusionem luminis gloriæ, quæ est ultima dispositio ab illam.

Ad tertium, concessa Majori, neganda est Minor: ut enim ostendimus Tractatu præcedenti, sola natura divina habet rationem speciei, & objecti per se primò motivi, respectu divinæ intellectionis, non verò relationes, vel attributa.

Ad ultimum quod paulò difficilior est, fusè respondebitur in Tractatu de Angelis; nunc breviter dico, quod licet substantia Angeli nequeat esse immediatum principium operandi, per modum potentia activæ, nec proinde in esse entitativo, & naturali: bene tamen per modum speciei, & in esse intelligibili. Quare essentia Angeli distinguenda est, in seipsam ut habet rationem naturæ (scilicet intellectivæ) & ut est objectum actu intelligibile, seu ut habet rationem speciei; & secundum hanc posteriorem rationem inest illi aliqua immediata activitas, scilicet verò secundum priorem: quia ut docet S. Thomas loco citato, nec in Angelo, nec in aliqua creatura, potentia operativa est idem quòd sua essentia.

DISPUTATIO III.

De lumine gloria.

Considerato principio ad visionem beatificam ex parte objecti requisito, superest ut aliud quod se tenet ex parte potentia, & à Theologis, *Lumen gloria*, appellatur, in hac disputatione contemplerur, & necessitatem, varique ejus munera declaremus.

ARTICULUS I.

Utrum lumen gloria sit necessarium ad videndum Deum.

Lim Begardi & Beguina, existimantes intellectum creatum posse naturaliter videre Deum, consequenter negabant animam indige-

re lumine gloriæ, ipsam ad clarum Dei visionem elevante. Vazquez autem hic disp. 43. cap. 3. & 7. licet luminis gloriæ necessitatem: absolute non neget: asserit tamen ad visionem beatificam sufficere vel solum lumen gloriæ, vel solam essentiam divinam, per modum speciei intelligibilis intellectui unitam, subindeque alterutrum ex illis esse superfluum. Oppositum docent alii Theologi, tam domestici, quam extranei.

§. I.

Duplici conclusione vera sententia statuitur.

Dico primo, animam indigere lumine gloriæ ad videndum Deum. Conclusio est certa de fide, definita in Concilio Viennensi in Clement. ad nostrum de Hæreticis, ubi dicitur: *Animam indigere lumine gloriæ, ad Deum videndum, & eo beate perfruendum.*

Ratio etiam id suadet: Deus enim, summum & indeficiens lumen, nunquam sine lumine videri potest, humanæ capacitati, juxta diversos status, contemperato. Nam ut Auctor naturæ, naturalis rationis lumine percipitur: ut Auctor gratiæ, in hac mortali vita, obscuro fidei radio cognoscitur. Ergo etiam non nisi splendidissimâ gloriæ luce, clarè & intuitivè à beatis videri potest in patria. Unde Job. 36. *In manibus eius abscondit lumen, & annunciat de ea amico suo quod possessio eius sit.* Ub. Gregorius: *Amicus veritatis est recta motor actionis: unde & ipsa veritas discipulus dicit, vos amici mei estis si feceritis quæ præcipio vobis. . . . De hac igitur luce aeternæ patriæ, amico suo Deus annuntiat, quod possessio eius sit, ut nequaquam infirmitatis sua fragilitate desperet, sed tamen certius sciat, quia illius lucis claritate in possidebit, quanto minorum pulsantium tenebras veritas calcet.*

Addo, quod potentia quæ ex se, & ex sua natura est insufficientis, & improporcionata ad aliquem actum eliciendum, indiget confortari, & elevari per aliquam virtutem in se receptam: Sed intellectus creatus, ex se & ex sua natura est insufficientis, & improporcionatus ad visionem beatam, ut ostendimus disputatione præcedenti: Ergo ad videndum Deum indiget aliquâ virtute superadditâ, quæ lumen gloriæ à Theologis nuncupatur. Hæc conclusio magis patebit ex infra dicendis.

Dico secundo: Ad videndum Deum, non sufficere essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis intellectui beatorum unitam, sed insuper requiri lumen gloriæ ex parte potentie.

Colligitur ex D. Thoma hic art. 5. & 3. contra Gentes cap. 3. ubi docet lumen gloriæ esse necessarium ad videndum Deum, & tamen requirit etiam unionem essentia divina in ratione speciei intelligibilis, imò dicit quod lumen gloriæ est dispositio ad hanc unionem: Igitur utrumque simul requirit, scilicet lumen gloriæ, & essentiam divinam loco speciei: Non ergo alterum istorum superfluit, ut docet Vazquez.

Præterea idem S. Doctor in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 1. ad 15. distinguit triplex medium in visione: scilicet medium *sub quo*, ut lumen medium *quo*, sive species, & medium *in quo*, sicut speculum in quo res representatur; & negat hoc tertium medium in visione beata, secundum verò medium docet esse essentiam divinam, non autem aliquam similitudinem creatam; primum autem medium, scilicet lumen gloriæ elevans

intellectum, in illa admittit: Ergo D. Thomas utrumque in visione beata requirit, scilicet lumen gloriæ confortans intellectum, & essentiam divinam gerentem vices speciei. Denique hic art. 2. dicit, *Ad visionem tam sensibilem quam intellectualem, duo requiruntur, scilicet virtus visiva, & unio rei vise cum visu.*

Ratio etiam id suadet: Nam, ut supra declaravimus, intellectus & productio verbi, est quidam partus intellectualis, ex potentia intellectiva, & objecto procedens: Ergo cum intellectus creatus non habeat ex se, & ex sua natura virtutem, saltem proximam, ad videndum Deum, sed radicalem tantum & remotam, præter unionem essentia divina, in ratione speciei intelligibilis, requiritur lumen gloriæ ei superadditum.

Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio. Potentia intellectiva, respectu actuum naturalium, utrumque requirit, scilicet speciem, & virtutem proportionatam talibus actibus: Ergo similiter in actibus supernaturalibus, præter speciem, requiritur virtus supernaturalis illis proportionata. Unde docent Theologi in Tractatu de fide, quod ad assensum fidei, non sufficit sola extrinseca objecti revelatio, vel sola species, mysteria supernaturalia representans, sed requiritur insuper lumen aliquod supernaturale in anima receptum, & per modum habitus, vel auxilii communicatum: Ergo vel dicendum est, quod ipsa virtus naturalis intellectus creati, ex se est sufficienter proportionata ad videndum Deum (quod est error Begardorum à Concilio Viennensi proscriptus) vel quod indiget lumine gloriæ, distincto à specie. Adde quod, essentia divina, ut species impressa, non est unibilis intellectui creato, nisi mediante lumine gloriæ, quod est ultima dispositio ad illam unionem, ut ostendemus articulo sequenti.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primo contra primam conclusionem: Lumen gloriæ ponitur à Theologis, ut confortet intellectum, & reddat illum potentem, & proportionatum ad videndum Deum: Sed ad hoc non potest deservire: Ergo illud ad visionem beatificam non est necessarium. Major constat, Minor probatur. Inter intellectum creatum, & essentiam divinam, est infinita distantia: Ergo non potest intellectus creatus fieri potens, & proportionatus ad videndum Deum, per lumen gloriæ, quod est creatum & finitum virtutis; improporcionum, & distantia infinita non potest tolli, aut vinci, per quamcunque virtutem creatam, & finitam.

Confirmatur: Virtus perficiens & confortans potentiam vitalem, ad aliquem actum vitalem eliciendum, debet esse vitalis: Sed lumen gloriæ, cum proveniat ab aliquo extrinseco, non est virtus vitalis: Ergo non potest perficere & confortare intellectum creatum, qui est potentia vitalis; ad eliciendam visionem beatam, quæ etiam actio vitalis est.

Ad objectionem respondeo, quod licet inter intellectum creatum, & Deum, infinito modo cognoscibilem, sive ut cognoscibilem adæquatè & comprehensivè, sit infinita distantia & improporcionio, quæ per quodcunque lumen creatum & finitum vinci & tolli non potest, tamen ad Deum,

Lib. 27.
cap. 8.

ut finito modo visibilem, non est infinita distantia simpliciter, sed solum diversus ordo naturalis, & supernaturalis: unde hac inproportio vincitur per lumen aliquod creatum ordinis supernaturalis, quod sit participatio quadam divina intellectualitatis.

Ad confirmationem dicendum, quod licet lumen gloriæ non sit virtus vitalis ut quod, quia si habens in se vitam, bene tamen ut quo, quia est vis quadam ordinata ad elevandum intellectum ad altioram vitam: ut videlicet anima que de se vivit vitam intellectivam, vivat vitam æternam & beatam, ac participet divinam. Sicut licet semen non sit animatum, nec vivens ut quod, quia tamen est vis quadam instrumentaria, ordinata à natura ad generationem viventis, potest dici vivens ut quod.

Ad illud quod additur, nempe quod virtus illa est extranea, & proveniens ab aliquo principio extrinseco, dicendum est, quod licet illa non oriatur ab ipsa anima, que est principium radicale, & proprium vitæ; oritur tamen ab ipso primo vitæ authore, scilicet Deo, dante vitam propriam homini, & illum elevante ad superiorem & divinam.

8 Obijcies secundo cum Vazque contra secundam conclusionem: Lumen gloriæ requiritur ut determinet intellectum ad videndum Deum: Sed ad ejus visionem sufficienter determinatur per essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis ei unitam: Ergo posita hac unione, superfluum lumen gloriæ.

Respondeo distinguendo Majorem: Lumen gloriæ requiritur ut determinet, ex parte potentia, concedo: ex parte objecti, nego. Similiter distinguo Minorem: Intellectus per essentiam divinam ad visionem sufficienter determinatur, determinatione se tenente ex parte objecti, concedo: se tenente ex parte potentia, nego. Solutio patet ex supra dictis: Cum enim iuxta commune Augustini proloquium, ex objecto & potentia paratur notitia, ad cognitionem duplex requiritur determinatio, & virtus: una se tenens ex parte objecti, quod in illa generatione spirituali se habet ut mas, & alia ex parte potentia, que se habet ut femina: unde ad visionem beatificam non satis est, quod intellectus creatus objective determinetur ab essentia divina, per modum speciei intelligibilis ei unita; sed insuper requiritur, quod determinetur intrinsicè à lumine gloriæ, ex parte potentia se tenente, & illam confortante, elevante, ac disponente ad unionem essentia divinæ per modum speciei intelligibilis, ut magis constabit ex dicendis articulo sequenti.

ARTICULUS II.

Quæ sint munera luminis gloriæ in intellectu creato?

9 Dico primo: Lumen gloriæ disponere intellectum creatum ad unionem essentia divinæ per modum speciei intelligibilis.

Est contra Vazquem loco supra citato cap. 3: est tamen D. Thoma hic art. 5. ubi sic dicitur: Omne quod elevatur ad aliquid quod excedit suam naturam, oportet quod disponatur aliquâ dispositione que sit supra naturam ejus: sicut si aer debeat accipere formam ignis, oportet quod disponatur ali-

Tom. 1.

A qua dispositione ad talem formam, cum autem aliquis intellectus videt Deum per suam essentiam, ipsa essentia Dei sit forma intelligibilis intellectus. Unde oportet quod aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur, ut eleveur in tantam sublimitatem.

Confirmatur ex eodem S. Doctore 3. contra Gent. cap. 54. Essentia divina que est actus purus, est propria & naturalis forma intellectus divini: Ergo impossibile est quod sit forma intelligibilis intellectus creati, nisi per hoc quod intellectus creatus fiat divini ordinis, per lumen gloriæ, quod est participatio quadam divina intellectualitatis. Impossibile enim est (inquit S. Doctor) quod propria & connaturalis forma alicujus rei sit forma alterius, nisi participet aliquam similitudinem illius cuius est propria forma: sicut lux non fit actus alicuius corporis, nisi tunc corpus aliquid participet de diaphano.

Dices: Lumen gloriæ est aliqua forma supernaturalis, & tamen ad illud recipiendum nulla requiritur dispositio in subiecto, sed sufficit sola potentia obedientialis passiva item substantia Verbi, licet sit supernaturalis, immediate tamen, & sine aliqua prævia dispositione, unitur humanitati: Ergo est divina essentia in forma supernaturalis, poterit tamen sine prævia dispositione uniri intellectui beatorum in ratione speciei intelligibilis.

Respondeo deo concessio Antecedente, negando

C Consequentiam, & paritatem. Ratio disparitatis quantum ad primum est, quia licet aliqua forma supernaturales (illa nimirum que non sunt ultimæ, sed viales, & ad alias ordinata) non petant dispositiones ejusdem ordinis, sed solam potentiam obedientialem passivam, & receptivam illarum: forma tamen que est ultima, & perfecta, ac principalis, ne cessario aliquam dispositionem exigit in subiecto: unde cum lumen gloriæ se habeat per modum formæ vialis, & ordinata ad aliam principalem, & perfectam: scilicet divinam essentiam, unitam intellectui in ratione formæ intelligibilis, nullam requirit in eo dispositionem; bene tamen essentia divina, ut habet rationem speciei impressæ, & formæ intelligibilis. Sicut in ordine gratiæ, auxilium sufficiens, quia est prima dispositio, & præparatio ordinis supernaturalis, nullam requirit dispositionem in anima, sed illam primo præparat, & disponit ad actus perfectiores; gratia tamen sanctificans, quia in ordine supernaturali est forma ultima, & perfecta, & ultimus spiritualis generationis terminus, exposcit aliquam dispositionem in subiecto in quo recipitur.

D Ad secundam instantiam, neganda est etiam paritas cum Caietano 3. parte quæst. 2. art. 10. Ratio discriminis est, quia unio hypostatica non fit per elevationem naturæ humanæ ad formam aut operationem, sed ad esse substantiale, ad quod nulla requiritur dispositio; cum existentia substantialis sit primum in subiecto; visio vero beatifica fit per elevationem ad formam & operationem supernaturalem, & ideo ad eam necessaria est supernaturalis dispositio, ut magis constabit ex ratione sequenti.

Ad secundam instantiam, neganda est etiam paritas cum Caietano 3. parte quæst. 2. art. 10. Ratio discriminis est, quia unio hypostatica non fit per elevationem naturæ humanæ ad formam aut operationem, sed ad esse substantiale, ad quod nulla requiritur dispositio; cum existentia substantialis sit primum in subiecto; visio vero beatifica fit per elevationem ad formam & operationem supernaturalem, & ideo ad eam necessaria est supernaturalis dispositio, ut magis constabit ex ratione sequenti.

Probatum ergo secundo cœclitio aliâ ratione fundamentali. Nulla species, sive sensibilis sive intelligibilis, in ratione speciei uniri potest, nisi potentia habenti sufficientem virtutem, ad utendum ipsâ ad eliciendam cognitionem. Licet enim species visibilis v.g. in ratione qualitatis aut accidentis, possit divinâ virtute poni in lapide, aut

T

iii

in auditu; tamen in ratione speciei visibilis, solum potest uniri potentie visivæ habenti virtutem ad videndum cum illa: quia speciem uniri in ratione speciei, nihil aliud est, quam uniri in ratione representantis objectum, quod constat representari non posse, nisi potentie habenti virtutem illud cognoscendi: Sed intellectus creatus, sine lumine gloriæ, non habet sufficientem virtutem, ut utatur divinâ essentia ad elicendam visionem Dei: Ergo ut aptus sit ad unionem cum illa in ratione speciei intelligibilis, per lumen gloriæ debet disponi.

13 Dico secundò: Lumen gloriæ necessarium est, ut intellectus elevet ad visionem Dei elicendam. Est etiam contra Vazquem citatum.

Probat: Videre Deum est visionem elicere: Ergo cum lumen gloriæ requiratur ad videndum Deum (ut ostendimus articulo precedenti) illud ad visionem Dei elicendam necessarium erit.

Confirmat 1, & magis explicatur hæc ratio. Visio Dei est actio vitalis: Ergo à potentia vitali, nempe intellectu, debet esse elicitæ: Sed non potest esse ab intellectu propria virtute, aut secundum sua naturalia considerato: Ergo solum ab intellectu, per lumen gloriæ elevato. Unde D. Thomas in art. 5. *Cum igitur virtus naturalis intellectus creati, non sufficiat ad Dei essentiam videndam, oportet quod ex divina gratia speret se fecit ei virtus intelligendi, & hoc augmentum virtutis intellectiva, illuminationem intellectus vocamus.*

14 Dices cum Vazque: Defectum facultatis & virtutis, qui est in intellectu creato ad videndum Deum, sufficienter suppleri per essentiam divinam, in oratione speciei intelligibilis ei unitam.

Sed contra primò: Impropertio virtutis & facultatis ad elicendam visionem beatam, importat etiam impropertionem ad utendum specie, sive ad recipiendam essentiam divinam loco speciei: Ergo ut fiat proximè capax illam recipiendi, indiget elevatione & confortatione luminis gloriæ.

Secundò, Species supplet vicem objecti, non dat virtutem potentie ad illud videndum, sed eam supponit: ut patet in eo qui habet læsam vel debilem potentiam visivam: nam quantumcumque species visibiles objecti, perfectæ & efficaces ponantur in oculo, non sanatur neque confortatur visus ejus: Ergo defectus virtutis qui est in intellectu creato ad videndum Deum, non potest sufficienter suppleri per essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis ipsi unitæ.

Tertiò, Impropertio quæ est in intellectu ad elicendum actum fidei, non suppletur per solam speciem objecti credibilis: Ergo à fortiori, insufficientia & impropertio quæ est in illo ad visionem beatificam elicendam, suppleri non potest per solam unionem essentia divinæ in ratione speciei, sed debet necessariò confortari & elevari per lumen gloriæ ad videndum, sicut per lumen fidei elevatur ad credendum.

15 Dico tertio: Lumen gloriæ esse necessarium ut disponat intellectum ad recipiendam visionem beatificam.

Hæc conclusio sequitur ex precedenti: Nam actio immanens recipitur in eodem subiecto à quo elicatur: Ergo si lumen gloriæ requiratur, ut intellectus creatus eliciat visionem beatificam, illud etiam erit dispositio necessaria, ut eam in se recipiat.

ARTICULUS, III.

Utrum per potentiam Dei absolutam, possit intellectus creatus videre Deum sine lumine gloriæ, per modum habitus, vel auxilij communicato?

Partem affirmantem tenent communiter recentiores, licet illam eodem modo non explicitent. Quidam enim volunt, Deum in ratione luminis uniri posse intellectui creato, sicut ei unitur in ratione speciei intelligibilis. Ita aliqui quos refert Ledesma de perfect. Dei quest. 2. art. 2. & probabile reputat Asturicensis in relect. de gratia Christi quest. 6. Alii docent intellectum creatum posse reddi intrinsicè potentem ad videndum Deum, per specialem ejus assistentiam, & concursum simultaneum ordinis supernaturalis, sine impressione alicujus virtutis, aut qualitatis supernaturalis. Ita Molina hic disp. 1. Vazquez disp. 46. cap. 2. Arrubal, & alii recentiores communiter. Alii verò, ut Suarez, & Meratius, recurrunt ad aliquam potentiam obedientialem, proximè & immediatè activam, & productivam actuum supernaturalium, quam dicunt singulis rebus creatis naturaliter esse congenitam, & compleri per concursum simultaneum ordinis supernaturalis.

Contrariam negans, & docens implicare contradictionem, intellectum creatum elevari ad visionem beatificam, sine lumine gloriæ, per modum habitus vel auxilij communicato, communis est in Schola D. Thomæ, & aperte deducitur ex principiis ab ipso variis in locis statutis, ut patebit ex infra dicendis.

§. I.

Primus dicendi modus rejicitur.

Dico primò: Licet essentia divina possit uniri intellectui creato, in ratione speciei intelligibilis, non tamen in ratione luminis illam confortantis, & elevantis.

D Probat ex principiis supra statutis: Magna enim est disparitas inter speciem impressam, & lumen gloriæ; nam species impressa est forma intelligibilis, se tenens ex parte objecti, & ejusdem perfectionis, & immaterialitatis cum illo; unde ad illam non requiritur inharrentia, vel informatio, sed tantum convenientia, & similitudo cum objecto: nam inharrentia, aut informatio pertinent ad genus physicum, & per accidens se habent ad genus intelligibile; lumen autem gloriæ est forma physica, tenens se ex parte potentia, quare requirit inharrentiam, & informationem: unde cum divina essentia non possit informare intellectum creatum, non potest illi uniri in ratione luminis, sed solum in ratione speciei, & formæ intelligibilis.

E Confirmatur: lumen gloriæ est virtus quædam vitalis, vitalitate supernaturali: sicut enim intra ordinem naturæ datur sua vitalitas; ita intra ordinem supernaturalem, & divinum, reperitur etiam vitalis supernaturalis; juxta illud Apostoli ad Rom. 6. *Gratia Dei vita æterna*: Sed Deus non potest immediatè per seipsum suppleri vices principij vitalis, cum omne principium vitale debeat esse intrinsicè operanti, ut docent Philosophi in libris de Anima: Ergo Deus non potest

potest immediatè per seipsum vices luminis A
gloriæ supplere.

§. II.

Secundus explicandi modus reprobat.

19 **D**ico secundo: Intellectum creatum non pos-
se reddi intrinsicè potentem ad videndum
Deum, per solam ejus assistentiam, aut concur-
sum simultaneum ordinis supernaturalis: Sed ad
hoc necessarium esse lumen gloriæ, per modum
habitûs, vel auxiliij communicatum.

Probatur primo ex D. Thomæ 2. 2. quæst. 175.
art. 3. ad 2. ubi ait: *Essentia divina videtur ab intel-
lectu creato non potest, nisi per lumen gloriæ, de quo di-
citur Psal. 35. in lumine tuo videbimus lumen: quod
tamen dupliciter participari potest. Vno modo per
modum forme immanentis, & sic beatos facit Sanctos
in patriâ; alio modo per modum cuiusdam passionis
transientis, & hoc modo lumen illud fuit in Paulo
quando raptus fuit. Unde cum visio beatifica qua
fuit in Paulo, non fuerit de potentia ordinaria,
sed extraordinaria; & tamen in ordine ad illam
ponat D. Thomas lumen gloriæ tanquam om-
nino necessarium, manifestum est ex ejus do-
ctrina, intellectum creatum, non elevatum lumi-
ne gloriæ, per modum habitûs vel auxiliij com-
municato, non posse clarè videre Deum.*

20 Probatur secundo conclusio ratione quam
idem S. Doctor 3. contra Gent. cap. 53.
infirmat. Non potest fieri specialis assisten-
tia & unio Dei cum creatura, nisi ratione
alicujus virtutis, vel formæ in ipsa receptæ: Er-
gò si in visione beatifica fiat specialis assistentia,
& unio Dei cum intellectu creato, debet in eo
recipi aliqua virtus, per quam elevetur, & fiat
intrinsicè potens ad videndum Deum, quæ non
potest esse alia quam lumen gloriæ, per modum
habitûs, vel auxiliij communicatum. Consequen-
tia patet. Antecedens probatur primo ratione
D. Thomæ. Quando aliqua duo ununtur, oportet
quòd hoc fiat per mutationem utriusque, vel
alterius tantum: Sed non potest fieri hæc unio per
mutationem ipsius Dei. Ergo fieri debet per mu-
tationem creaturæ, quæ proinde ex vi hujus un-
ionis, & specialis assistentiæ debet recipere de
novo aliquam virtutem. Secundo, in sententia
D. Thomæ; Deus non est in aliquo nisi per ope-
rationem, ut ostendimus supra, exponendo at-
tributum divinæ immensitatis. Unde si Deus
speciali modo uniat intellectui beato, & fiat
illi præfens & assistens, debet in illo aliquid pro-
ducere, & illum intrinsicè immutare, per im-
pressionem alicujus virtutis, aut qualitatis su-
pernaturalis, quæ non potest esse alia quam lu-
men gloriæ.

21 Probatur tertio conclusio ratione fundamen-
tali. Vel ex speciali illa assistentia, & unione
Dei cum intellectu creato, derivatur in ipsum
aliqua virtus intrinsicè, vel nulla ei superaddi-
tur; Si primum dicatur, habemus intentum: nam
talis virtus superaddita debet esse quædam
participatio divinæ intellectualitatis, ac pro-
inde lumen gloriæ, per modum habitûs, vel
auxilij communicatum. Si verò secundum affir-
metur, sequitur quòd ex tali assistentia, & unio-
ne intellectus creatus non possit fieri intrinsicè
potens ad eliciendam visionem beatam; impos-
sibile enim est illud, quòd de se est impotens &
improportionatum ad producendum aliquem
effectum, vel eliciendam aliquam operationem,
reddi potens, & proportionatum ad illam at-
tingendam, nisi intrinsicè mutetur, ac proinde

Tom. I.

nisi in se recipiat aliquam formam, aut virtutem
intrinsicam, quam antea non habebat: causam
enim esse potentem ad operandum, non est ali-
qua denominatio extrinseca, sed intrinsicè, à
virtute aliqua, & principio interno petita: Un-
de communiter dicitur: *Idem manens idem, sem-
per facit idem.*

B Confirmatur primò: Nulla causa agere pos-
test, nisi priùs, saltem naturâ, habeat in se virtu-
tem physicam & realem ad agendum; nam ac-
tus primus essentialiter præsupponitur ad se-
cundum: unde est illa celebris regula in Topicis:
Ab actu ad potentiam, optima est consequentia. Qua-
re si Deus velit aliquam creaturam operari, &
producere aliquem effectum, requiritur indis-
pensabiliter, quòd ponat, vel supponat in ea
virtutem ad illum producendum; alioquin ta-
lis causa non ageret, sed Deus ad ejus præsen-
tiam talem effectum produceret: Ergo cum in-
tellectus creatus non habeat ex se virtutem,
saltem proximam & immediatam, ad videndum
Deum; nisi Deus eam illi communicet, & infun-
dat lumen gloriæ, per modum habitûs, vel auxi-
lij, ad visionem beatificam elevari non poterit.

C Confirmatur secundo: Omnis causa efficiens,
antequam producat aliquem effectum, vel eli-
ciat aliquam operationem, debet eam in se præ-
continere, saltem virtualiter; alias non posset il-
lam producere, & extra se emittere: Sed intelle-
ctus creatus non potest visionem beatificam in-
trinsicè, & virtualiter præcontinere, nisi ratio-
ne alicujus virtutis supernaturalis in ea receptæ;
quæ non potest esse alia quam lumen gloriæ: Er-
go ad videndum Deum necessario requiritur lu-
men gloriæ.

D Denique quædetur conclusio, & ostenditur, per
concursum Dei simultaneum, intellectum crea-
tum non posse constitui intrinsicè potentem ad
videndum Deum. Implicat causam aliquam
constitui potentem in actu primo, per aliquid se
tenens ex parte actûs secundi: cum actus primus
præcedat secundum, prioritatem saltem naturæ:
Sed concursus simultaneus se tenet ex parte ac-
tûs secundi; est enim ipsa actio causæ secundæ,
pro ut est à Deo simul operante cum illa: Ergo
implicat quòd intellectus creatus fiat intrinsicè
potens ad videndum Deum, per solum concur-
sum simultaneum, & sine impressione alicujus
virtutis aut qualitatis elevantis.

E Confirmatur: Intellectus non potest elevari
per id ad quod eget elevatione: Atqui eget ele-
vatione ad illud quod se tenet ex parte actûs
secundi, & quod est idem cum ipsa visione:
Ergo &c.

E Confirmatur ampliùs: Cum concursus simul-
taneus non sit influxus in causam, sed in actio-
nem vel effectum, eam intrinsicè non immutat:
Ergo non reddit illam intrinsicè potentem.
Consequentia patet: repugnat enim causam ali-
quam de impotente fieri intrinsicè potentem,
ad eliciendam aliquam operationem ordinis al-
terioris & supernaturalis, sine intrinsicè ejus mu-
tatione.

Dices primò cum recentioribus: Ex duobus
trahentibus navim, quilibet seorsim sumptus est
impotens, & improportionatus ad talem tractio-
nem, & fit potens & proportionatus per so-
lum concursum simultaneum alterius, absque
intrinsicè sui mutatione: Ergo idem dici potest
de intellectu creato, respectu visionis beatificæ.

Sed contra: Improportio causæ partialis pro-
venit

venit, ut sic loquar, ex excessu intensivo effectus; unde per multiplicationem virtutis, aut concursus ejusdem speciei, fit perfecta proportio: At verò improprio quæ est inter intellectum & visionem beatam, non provenit ex excessu velut intensivo, sed ex eo quòd visio beata sit operatio ordinis altioris, & divini: Ergo non potest reddi potens ad illam, per solum concursum simultaneum.

Hæc ratio illustrari & confirmari potest egregio discursu quem habet D. Thomas 3. contra Gent. cap. 53. ubi hæc scribit: *Nihil potest ad altiore operationem elevari, nisi per hoc quòd ejus virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicujus virtutem fortificari: uno modo per simplicem ipsius virtutis intensiorem, sicut virtus activa calidi augetur per intensiorem caloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie: alio modo per novam formam appositionem, sicut diaphani virtus augetur ad hoc ut possit illuminare, per hoc quòd fit lucidum actu per formam lucis receptam in ipso de novo; & hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam: virtus autem intellectus creati naturalis, non sufficit ad divinam substantiam videndam: Ergo oportet quòd augetur ei virtus ad hoc, quòd ad talem visionem perveniat: non sufficit autem augmentum per intensiorem naturalem virtutis, quia talis visio non est ejusdem rationis cum visione naturali intellectus creati, quòd ex distantia visorum patet: Oportet igitur quòd fiat augmentum virtutis intellectivæ, per alicujus novæ dispositionis adeptiorem. Quibus verbis S. Doctor & nostram sententiam illustrat, & Adversariorum fundamentum evertit: docet enim quòd potentia creata, non potest fieri potens & proportionata ad operationem altioris ordinis eliciendam, nisi per novæ formæ appositionem: ex quo, infert intellectum creatum non posse elevari ad visionem beatificam, sine lumine gloriæ.*

27 Dices secundò cum Suarez: In singulis rebus creatis dari virtutem partialem & incompletam, ad attingendos actus supernaturales: scilicet potentiam obedientialem proximè activam, ratione cujus possunt immediatè cooperari Deo, ad producendos actus supernaturales. Unde sicut homo qui habet virtutem partialem & incompletam ad trahendam navim, ut fiat completè potens, indiget solum consortio, & concursu simultaneo alterius: ita etiam intellectus creatus, ut fiat completè potens ad videndum Deum, non eget aliqua virtute, aut qualitate supernaturali eum elevante, sed tantum concursu simultaneo Dei, & speciali ejus assistentiâ.

Verum hæc responsio & doctrina Suarez, aperte repugnat Divo Thomæ 3. cont. Gent. cap. 70. dicenti: *Non sic idem effectus cause naturali & divinæ virtuti tribuitur, quasi partim à Deo & partim à naturali agente fiat: sed totus ab utroque secundum alium modum: sicut idem effectus totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam totus. Præterea ejus falsitas & absurditas constabit ex dicendis §. sequenti.*

§ III.

Rejicitur hæc potentia obedientialis, & illam totum ordinem gratiæ destruere, demonstratur.

28 Dico tertio: Potentia obedientialis proximè & immediatè activa effectuum supernatu-

ralium, & singulis rebus creatis à natura congenita, chimerica est, & totum ordinem gratiæ destruit.

Probatur primò ex D. Thoma in questionibus disputatis, quæst. unicâ de virtutibus in communi, art. 10. ad 2. ubi sic ait: *Respectu eorum quæ facultatem naturæ non excedunt, habet homo à natura, non solum principia receptiva, sed etiam principia activa: respectu autem eorum quæ facultatem naturæ excedunt, habet homo à natura aptitudinem ad recipiendum.* Atqui aptitudo ad recipiendum non est potentia activa, sed passiva: Ergo ex D. Thoma non datur in creaturis potentia obedientialis activa, respectu actuum supernaturalium, à natura indita, sed passiva tantum, & receptiva formarum supernaturalium, quibus mediantibus possunt actus supernaturales elicere.

Item 1.2. quæst. 109. art. 1. sic ait: *Iniquaque forma indita rebus creatis à Deo, habet efficaciam respectu alicujus actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem; ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam.* At hoc esset falsum, si in rebus creatis daretur potentia obedientialis immediatè productiva actuum supernaturalium; nam homo ratione illius, sine superadditione alicujus novæ formæ supernaturalis, actus supernaturales posset elicere: Ergo &c.

Præterea idem S. Doctor 3. parte quæst. 62. art. 4. quæst. 27. de verit. art. 4. & pluribus aliis in locis, docet in Sacramentis novæ legis relidere virtutem intrinsicam ad producendam gratiam; quam virtutem dicit esse spirituales, incompletam, fluentem, & transeuntem, ac reductivè pertinere ad prædicamentum qualitatis in quo ponitur gratia sanctificans: Si autem in Sacramentis novæ legis daretur potentia obedientialis gratia productiva, inutilis esset hæc virtus spiritualis transiens & fluens, ut constat; Unde Suarez, & alii qui talem potentiam admittunt, illam virtutem rejiciunt: Igitur manifestum est, Divum Thomam talem potentiam obedientialem in rebus creatis non agnoscere.

Probatur secundò conclusio, & demonstratur hanc potentiam obedientialem contradictionem involvere, simulque esse entitativè naturalem, & supernaturalem. In primis enim quòd sit entitativè naturalis, evidens est: ut enim docent ejus defensores, illa est singulis rebus creatis à natura congenita. Quòd etiam sit entitativè supernaturalis, probatur: quia cum omnis potentia specificetur ab actu ad quem ordinatur, & sit ejusdem ordinis cum illo; potentia immediatè productiva actuum supernaturalium non potest non esse supernaturalis.

Neque dici potest, illam esse entitativè naturalem, & supernaturalem formaliter & in ratione potentia: quod enim secundum suam entitatem non attingit ordinem supernaturalem, non potest illum attingere secundum suam activitatem; quia activitas seu potentia agendi, consequitur ad entitatem & substantiam rei, & est veluti proprietates ex illa resultans, ac proinde debet illi commensurari & proportionari, unde communiter dicunt Philosophi quòd operari sequitur esse: Ergo si potentia obedientialis sit naturalis, quantum ad substantiam & entitatem, erit etiam naturalis, quantum ad activitatem, & in ratione potentia.

Præterea talis potentia esset simul finita & infinita: finita quidem, ut pote identificata cum entitate cuiuslibet rei creatæ, quæ finita est: infinita verò, quia esset perductiva cuiuscunque rei producibilis, quæ est infinita, saltem in potentia; nam dato quocumque effectu productio, potest perfectior, & perfectior in infinitum produci.

31 Probatur tertio conclusio & magis impugnat hęc potentia obedientialis, ex pluribus absurdis, & inconvenientibus quæ ex illa sequuntur. In primis enim si detur in natura vis quadam initialis, immediate productiva effectuum supernaturalium, sequitur quòd in natura detur initia gratiæ, & semina quadam rerum supernaturalium: quod est error Cassiani, & aliorum Semipelagianorum, ut videri potest in collatione 13. Abbatis Cheremonis.

Secundo, si detur hęc potentia obedientialis, frustra ponuntur in homine habitus supernaturales infusi, ad eliciendos actus fidei, spei, & charitatis. Frustra ponitur in Sacerdote character ad consecrandum Corpus Christi, vel ad abfolvendum à peccatis. Inutile etiam erit lumen gloriæ in beatis ad videndum Deum: Sed hęc omnia sunt absurda, ut constat: Ergo &c. Sequela probatur; frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora: Sed per solam potentiam obedientialem, & concursum Dei supernaturalem, homo potest hęc omnia prestare, & illos actus elicere, ut docent Adversarii: Ergo superfluum erit ponere in iustis habitus infusos, characterem in Sacerdote, & lumen gloriæ in Beatis.

Neque dici potest, hęc requiri ad actus illos connaturaliter eliciendos; cum enim hęc potentia obedientialis sit intrinseca cuiuslibet rei naturali, imò & illi naturaliter congenita, ut dicunt Adversarii: supposito quòd illa detur, homo magis connaturaliter, illà mediante eliceret actus supernaturales, quam mediante formis, & habitibus ordinis supernaturalis à Deo infusis, & illi superadditis.

29 Tercio, illa potentia obedientialis tollit necessitatem gratiæ sufficientis, & multum favet Jansenio, & ejus sectatoribus: gratia enim sufficiens solum admittitur à Theologis, ut reddat voluntatem proximè & complete potentem ad eliciendos actus supernaturales, pro eo tempore & loco quò tenetur observare præcepta supernaturalia: Si ergo per solam potentiam obedientialem, & concursum simultaneum, possit voluntas reddi proximè & complete potens ad illos eliciendos, quare opus erit gratiæ sufficientis, & auxilio transeunte?

30 Quarto, in Concilio Tridentino sess. 6. can. 3. definitur hominem indigere gratiæ prævenienti in ordine ad actus supernaturales: At si homo habeat virtutem agendi proximam, & productivam actuum supernaturalium, non est cur talis gratia præveniens desideretur in potentiis elicivis eorum, sufficere enim sola gratia concomitans, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, qui talem virtutem, & potentiam compleat: Ergo hęc potentia obedientialis, cum necessitate gratiæ prævenientis, & cum definitione Tridentini coherere nequit.

Denique, Per hanc potentiam obedientialem destruitur etiam gratia coefficientis: illa enim non potest esse gratia, si alicui potentia entitative naturali sit connaturaliter debita; de

A ratione enim gratiæ est quòd gratis detur, & sine ullo debito: Atqui gratia illa coefficientis, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, erit connaturaliter debita tali potentia obedientiali, quæ, ut docent Adversarii, est naturalis entitative, & quantum ad substantiam: Ergo non poterit dici gratia. Major patet, Minor probatur. Omni virtuti activæ, quæ connaturaliter & ab intrinseco inest alicui rei, titulò connaturalitatis debetur concursus proportionatus actui quem respicit: verbi gratiæ virtuti illuminativæ Solis, & califactivæ ignis, concursus ad illuminandum & calefaciendum: unde quando Deus illum denegavit igni, ad comburendum tres pueros in fornace Babylonica existentes, talis denegatio fuit miraculosa, & præter cursum, & leges ordinarias divinæ providentiæ: Sed actus quem respicit, & ad quem ordinatur potentia obedientialis, est supernaturalis; cum juxta Adversarios, illa sit immediate, & proximè productiva actuum, & effectuum supernaturalium: Ergo illi connaturaliter debetur gratia coefficientis, & concursus supernaturalis ad actus supernaturales eliciendos. Ex quibus constat, hanc potentiam obedientialem, totum ordinem gratiæ destruere, & virus erroris Pelagiani aliquo modo continere.

S. III.

Respondetur argumentis Adversariorum.

32 **O**bjicies primò: D. Thomas in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 7. sic ait: *Potest miraculose fieri, quòd divina virtute, aliquis intellectus creatus non habens nisi dispositiones viæ, elevari ad videndum Deum per essentiam*: Ergo cum lumen gloriæ non pertineat ad dispositiones viæ, sed patriæ, potest sine illo intellectus creatus elevari ad videndum Deum.

33 **R**espondeo D. Thomam solum intendere, quòd intellectus creatus potest elevari ad videndum Deum, per lumen gloriæ, per modum auxilii, & dispositionis transeuntis communicatum; illud enim non ponit hominem extra statum viæ, ut patet in Moyse, & D. Paulo. Unde idem S. Doctor 2. 2. quæst. 175. art. 3. ad 2. docet, quòd lumen gloriæ dupliciter participari potest: *Vno modo per modum forme permanentis, & sic Beatos facit Sanctos in patria: alio modo per modum cuiusdam passionis transeuntis (sicut dictum est de lumine Prophetia) & hoc modo illud fuit in Paulo, quando raptus fuit. Ex quo intelliges alium locum ejusdem S. Doctoris, quæst. 10. de verit. art. 11. sic dicentis: Sicut Petrus fecit Deus, sine eo quòd ei dorem agilitatis tribuerit, super aquas ambulare; ita potest mentem ad hoc perducere, ut divina essentia uniat in statu viæ, modo illo quo sibi uniat in patria, sine hoc quòd à lumine gloriæ perfundatur. Ibi enim loquitur de lumine gloriæ, per modum habitus communicato, sine quo homo in statu viæ constitutus, potest reddi potens ad videndum Deum, per lumen gloriæ datum per modum auxilii, & dispositionis transeuntis.*

Objiciunt secundo Adversarii, ad probandum dari in rebus creatis potentiam obedientialem, proximè & immediate activam, & productivam actuum supernaturalium, plures auctoritates Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus dicitur, omnes creaturas esse Deo subjectas, illi- que

que obediens, ut in eis, vel de eis faciat quidquid ipse voluerit. Nam Sapien. 19. post enumeratos mirabiles effectus ignis & aquæ, ad imperium Dei, ut inquit Scriptura, exercitos, Sapiens totam refundit horum miraculorum rationem in obedientiam creaturarum, his verbis: *Omnis enim creatura ad suum genus ab initio figurabatur, deserviens tuis præceptis*: quasi dicat, sola ratio ex parte creaturarum productionis hujusmodi effectuum, & miraculorum, est obedientia creaturarum. Item Augustinus de Genesi ad litteram cap. 17. dicit, *quod Deus habet virtutem ut possit facere quod sterilis pariat, & arbor arida floreat*. Et D. Thomas in 4. dist. 8. quaest. 2. art. 3. ad 4. sic ait: *Sicut creatura est potentia obedientia, ut in ea fiat quicquid creator disposuerit, ita etiam ut ea mediante fiat, quod est ratio instrumenti*. Quibus verbis sanctus Doctor videtur admittere, non solum potentiam obedientialem passivam, ad recipiendum quicquid Deus voluerit, sed etiam activam, ad cooperandum illi in omnibus quæ voluerit.

34 Respondeo hæc & similia Scripturæ, & SS. Patrum testimonia, significare tantum, quod Deus possit facere in creaturis quicquid voluerit, & quod possit eas assumere ut instrumenta, ad producendos omnes effectus qui non implicent contradictionem. Sed Scriptura & sancti Patres non dicunt, quod hoc possit fieri absque eo quod Deus elevet creaturas ad agendum, per aliquam virtutem ipsis superadditam; & quo solum est difficultas, & controversia. Unde illa testimonia solum probant, dari in creaturis potentiam obedientialem mediata & remote productivam effectuum supernaturalium; quatenus mediante virtute a Deo ipsis impressa, elevari possunt ad illos producendos. Ex quo etiam facile intelligitur locus D. Thomæ ex 4. sent. desumptus: ibi enim solum intendit, in qualibet creatura esse potentiam obedientialem passivam ad recipiendam virtutem a Deo, per quam instrumentaliter illi cooperetur ad effectus supernaturales & miraculosos, non vero quod sit in creatura potentia obedientialis proxime activa, & quæ nullam requirat virtutem superadditam, sed solum concursum Dei simultaneum, ut contendunt Adversarii.

35 Obijciunt tertio quidam recentiores: Datur in Deo perfectissimum & absolutissimum dominium in omnes creaturas, & in ipsis creaturis perfectissima subiectio ad illi obediendum: Ergo datur etiam in creaturis potentia obedientialis activa, ad efficiendum omne id quod Deus voluerit. Consequentia probatur, sublatâ enim tali potentiâ obedientiali, non potest subsistere perfectissimum illud Dei dominium in creaturas, nec perfecta subiectio creaturarum ad Deum.

Confirmatur: Dominium Dei, & subiectio creaturæ tanta esse debet, ut non possit major excogitari: At si non daretur potentia obedientialis activa in omnibus creaturis, excogitari posset perfectius dominium in Deo, & major subiectio in creaturis: ea scilicet, quæ Deus illis tanquam instrumentis immediate uteretur ad quodcumque faciendum, quod non implicaret contradictionem: Ergo talis potentia obedientialis admittenda est.

36 Ad objectionem, concesso Antecedente, distinguo Consequens. Ergo datur in creaturis potentia obedientialis, proxime & immediate

A activa, nego: mediata & remote, concedo. Sensus distinctionis est, ex perfecto dominio quod Deus habet in creaturas, & ex perfecta subiectione creaturarum ad Deum, non posse colligi, quod in creaturis detur potentia ad cooperandum Deo immediate, & sine additione alicujus virtutis, ad effectus supernaturales & miraculosos: hoc enim implicat contradictionem, ut supra ostendimus. Sed solum mediata, & cum additione alicujus virtutis supernaturalis a Deo receptæ. Ex quo patet responsio ad confirmationem, dicendum est enim in Deo debere quidem admitti dominium perfectissimum, & in creaturis perfectissimam subiectionem; quæ tamen non implicent contradictionem: implicat autem quod aliqua creatura operetur, & producat effectus supernaturales, sine aliqua virtute supernaturali eis superaddita, ut supra ostensum est. Sicut ergo ille ineptè argueret, qui ex absoluto, & perfecto dominio quod Deus habet in omnes creaturas, vellet probare, Deum posse facere, quod creatura ageret sine actione, quod homo intelligeret sine intellectu, aut videret sine anima; quia hæc omnia involvunt contradictionem: ita similiter cum non minus repugnet creaturam agere sine virtute propria, vel superaddita, quam sine actione, non minus ineptum, & absolutissimo dominio Dei in creaturas, recentiores illi probare contendunt, eas posse elevari a Deo ad actus supernaturales, & miraculosos, sine impressione alicujus virtutis, & sine mutatione intrinseca illarum, per solam adjunctionem concursus simultanei.

Objicies ultimò: Si intellectus creatus non habeat ex se virtutem saltem partialem & incompletam ad videndum Deum, non influet activè in visionem beatam, sed se habebit merè passivè ad illam; sicut se habet aqua recipiendo calorem ab igne productum: Consequens est falsum, ut constat ex infra dicendis: Ergo & antecedens.

D Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim lumen gloriæ in visione beata sit tota vis proxima agendi, non sequitur tamen intellectum creaturæ merè passivè se habere ad illam, sicut aqua ad calefactionem: cujus rei multiplex ratio & differentia assignari potest. Prima est, quia calor in aqua nullam supponit virtutem etiam radicalem ad calefaciendum, sed potius ad oppositum, nempe ad frigesaciendum; lumen verò gloriæ supponit in intellectu creato virtutem radicalem, & remotam ad videndum Deum. Secunda, quia calor non perficit virtutem aquæ intra objectum ejus adæquatum, sicut lumen gloriæ perficit intellectum. Tertia, quia calor respectu aquæ est tanquam principium omnino extrinsecum, & contrarium ejus naturæ, unde violenter ab illo movetur: at verò formæ supernaturales sunt a Deo, qui respectu animæ nostræ non comparatur ut principium omnino extrinsecum, sed quodammodo intrinsecum & connaturale, quod ipsi illabitur, & cui subordinatur anima, tanquam principio potenter, & suaviter moventi. De quo vide

Alvarem disp. 64. de auxil. & lib. 3. respon. cap. 2.

ARTICULUS IV.

An lumen gloria sit habitus, omnibus aliis supernaturalibus perfectior?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò: Lumen gloria ut est in beatis, est habitus, habens tamen modum potentie. Est contra Cabreram & I. edesimam, asserentes illud esse simpliciter potentiam. Colligitur tamen ex D. Thoma hic art. 5. ad 1. dicente lumen gloria esse necessarium, ad hoc quod intellectus fiat potens ad intelligendum, per modum quo potentia fit potenter ad operandum, per habitum.

Ratio etiam id suadet: Licet enim spiritualis potentia, ab extrinseco adveniens, possit esse in intellectu tanquam in subiecto: sicut de characterē docet D. Thomas 3. parte, quæst. 63. art. 4. ad 2. & 3. ut tamen aliquid sit potentia, debet esse indifferens ad bene vel malè operandum. Nam per hoc distinguitur per se potentia ab habitu, qui determinatè ordinatur ad bene operandum, ut patet in virtutum habitibus, vel determinatè ad malè operandum, ut constat in habitibus vitiōrum. Unde D. Thomas ibidem art. 2. in argumento *sed contra*, probat characterem esse potentiam, & non habitum, quia nullus habitus est qui possit ad bene & malè se habere: character autem ad utrumque se habet, utuntur enim eò quidam bene, alij vero malè. Atqui lumen gloria non est indifferens ad bene vel malè operandum, sed determinatè datur, & ordinatur ad Deum clarè cognoscendum, & videndum, quod est rectè operari. Ergo non est potentia, sed habitus. Ad id quod si esset simpliciter potentia, esset rota ratio agendi, sicut alij potentia naturalis, & consequenter intellectus creatus merè passivè se haberet ad visionem beatificam: quod non potest dici, ut infra ostendemus.

Quod autem lumen gloria habeat modum potentie, constat: quia ut docent Theologi in tractatu de gratia, habitus supernaturales in hoc distinguuntur à naturalibus, quod non supponunt potentiam proximam ad agendum; sicut habitus naturales, sed illam tribuunt: unde illi non dantur solum ad faciilius, sed etiam ad simpliciter posse, & habent modum quemdam potentie: Ergo quamvis lumen gloria ut est in beatis, non sit simpliciter potentia, sed habitus, habet tamen modum quemdam potentie.

Confirmatur: Supremum infimi attingit infimum supremi, ut docet Dionysius: Sed lumen gloria, & alij habitus supernaturales, sunt supremi inter omnes habitus: Ergo attingunt aliquo modo rationem potentie, saltem quantum ad modum. Dixi autem lumen gloria, ut est in beatis, esse habitum habentem modum potentie; quia illud quod communicatum fuit D. Paulo in raptu, non habuit rationem habitus, sed auxilij, vel dispositionis transiens, ut supra vidimus ex D. Thoma.

Dico secundò: Lumen gloria esse minus perfectum gratia sanctificante: esse tamen nobilius & perfectius charitate.

Prima pars conclusionis est contra Gonzalezem hic disp. 28. sect. 1. est tamen communior apud Thomistas, & sequitur ex principiis à no-

A bis statutis Tractatu præcedenti, agentes de constitutivo naturæ divinæ. Ibi enim ostendimus, quod licet gratia sanctificans, & lumen gloria, participant gradum divinæ intellectualitatis, diversimodè tamen: nam gratia illum participat, ut habet rationem naturæ; est enim principium radicale virtutum infusarum, sicut natura divina est eminenti quodam modo radix divinatorum attributorum; lumen verò gloria participat intellectualitatem divinam, per modum principii proximi intelligendi: Sed participatio divinæ intellectualitatis per modum naturæ, est perfectior participatione per modum virtutis, & principii proximi ad intelligendum: Ergo gratia est perfectior lumine gloria.

Confirmatur: Id quod se habet per modum substantiæ & naturæ in ordine supernaturali, est perfectius illò, quod se habet per modum proprietatis connaturaliter debita: Sed gratia sanctificans est quasi substantia & natura in ordine supernaturali, lumen verò gloria se habet tanquam proprietatis, illi connaturaliter debita, & ab ea fluens per simplicem emanationem, sublati impedimentis viæ; sicut gloria Corporis Christi, sublati viæ impedimentis, orta est per simplicem resuscitantia à gloria animæ eius: Ergo gratia sanctificans est perfectior lumine gloria.

Confirmatur amplius: Perfectius est principium radicale, quam proximum operationis, ut patet in essentia animæ, & eius potentius: Sed gratia est principium radicale visionis beatæ: juxta illud Apostoli ad Roman. 6. *Gratia Dei vita æterna*; Lumen verò gloria est principium proximum & immediatum: Ergo gratia est perfectior lumine gloria.

Secunda pars, quæ docet lumen gloria esse perfectius charitate, probatur: Tum quia lumen gloria habet actum omnium perfectissimum, scilicet visionem beatificam, quæ ut dicemus in Tractatu de beatitudine, est perfectior amore beatifico, & id in quo beatitudo, essentialiter consistit. Tum etiam quia lumen gloria participat vim proximam intelligendi Dei, quæ est perfectior voluntate & amore Dei, qui à charitate participatur; cum gradus intellectivus sit naturæ divinæ constitutivus, & voluntas se habeat per modum attributi, & proprietatis ad illum consequentis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem. Actus supernaturalis exigit connaturaliter potentiam supernaturalem à qua eliciatur, cum actus & potentia debeant esse ejusdem ordinis: Sed visio beatifica est supernaturalis: Ergo exigit connaturaliter elici à potentia supernaturali, quæ non potest esse alia, quam lumen gloria.

Respondeo distinguendo. Majorem dicit ordinem ad potentiam supernaturalem entativè, & quantum ad substantiam, nego: supernaturalem accidentaliter, & per elevationem, concedo. Unde hoc argumentum solum probat, quod visio beatifica non dicit ordinem ad intellectum creatum, nudè sumptum, & secundum sua naturalia consideratum, sed ut elevatum per lumen gloria, quod est participatio quædam divinæ intellectualitatis, & dispositio necessaria prærequisita, ut uniatur essentia divinæ, ut speciei & formæ intelligibili, sicut antea exposuimus.

Objr.

44 Obijcies secundò contra secundam conclusionem. Illud quod habet rationem medii, & dispositionis, est minus perfectum eò quod habet rationem termini, & finis, ac ultimæ formæ: Sed gratia sacrificans, & alia dona supernaturalia, se habent respectu visionis beatæ, sicut media ad finem, & dispositiones ad formam ultimam; unde gratia vocatur à D. Thoma 2. 2. quæst. 24. art. 3. ad 2. *quædam inchoatio gloriæ in nobis*: Ergo gratia est minus perfecta quam visio beatifica, ac proinde quàm lumen gloriæ, quod est principium proximum & immediatum illius.

Respondeo distinguendo Majorem: Illud quod habet rationem medii, est minus perfectum, eò quod habet rationem ultimi finis, objectivi, concedo: formalis, nego. Similiter distinguo Minorem: se habent sicut media ad finem, formalem, concedo: objectivum, nego.

Explicatur: Visio beatifica est solum finis ultimus ac beatitudo formalis, quia est consecutio ultimi finis, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 3. art. 8. ad 2. Quod autem ad finem qui est consecutio ordinatur, non opus est ut sit illo imperfectius: sicut nec unumquodque quod est propter suam operationem, oportet esse imperfectius illâ, aut ejus principio effectivo proximo.

Ad aliud quod additur, dicendum quod gratia dicitur inchoatio gloriæ, aut semen illius, vel dispositio ad illam; non quia sit esse imperfectior, sed quia illam virtute continet, tanquam principium meriti de condigno vitæ æternæ; nam ut ait D. Thomas quæst. 29. de verit. art. 6. *Meritum est causa præmi secundum reductionem ad causam efficientem, in quantum meritum facit dignum præmio, & per hoc ad præmium disponit.*

ARTICULUS V.

Quomodo concurrat intellectus lumine gloriæ elevatus ad visionem beatificam, an ut causa principalis, vel instrumentalis?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum.

45 C Uppono tanquam certum, & ab omnibus fere Theologis contra Nominales receptum: Deum non producere visionem beatificam in intellectu beati, ipso merò passivè se habente, sed intellectum creatum lumine gloriæ elevatum, activè in eam influere.

Ratio fundamentalis est, quia visio beata est actio vitalis: Ergo debet activè procedere ab intellectu creato, lumine gloriæ perfuso. Consequentia patet: in hoc enim differt natura vivens ab inanimata, quod illa se movet ab intrinseco, & est principium activè influens in suas operationes; altera verò solum ab intrinseco movetur, & in se recipit motum ab alio productum. Antecedens verò probatur primò, quia in Scriptura, beati videntes Deum dicuntur vivere vitæ æternæ juxta illud Joan. 17. *Hæc est vitæ æternæ, ut cognoscant te Domine verum.* Secundò, quia videre Deum, est intelligere, & cognoscere illum ut in se est. Sed intellectus & cognitio, actio vitalis est, ut constat; sicut esse intellectivum & cognoscitivum, dicitur gradum vitæ perfectissimum: Ergo visio beatifica, actio vitalis est.

Tertio, Sicut gratia habitualis est participatio vitalitatis divinæ per modum radicis, ita etiam

A lumen gloriæ est formalis participatio vitæ divinæ per modum principij proximi: unde sicut homo justus, per gratiam & charitatem vivit vitæ supernaturali, ita & beatus, videndo Deum vivit vitæ æternæ & beatæ.

Confirmatur primò ex Tridentino sess. 6. can. 4. definiente, liberum arbitrium non se habere merè passivè in ordine ad actus quibus ad justificationem disponitur: Sed non alia ratione, ad actus prædictos non comparatur merè passivè liberum arbitrium creatum, nisi quia sunt vitales, & consequenter debent procedere ab intrinseco: Ergo cum visio beatifica vitalis sit, debet etiam à principio intrinseco activè concurrente procedere.

B Confirmatur secundò: Si beati nihil agerent in visione beatifica, frustra daretur eis lumen gloriæ, frustra essentia divina eorum mentibus uniretur per modum speciei impressæ & expressæ: ad quid enim illa visionis beatæ principia, si nullam eliciant intellectionem, sed merè passivè se habeant? Et si Deus tantum in illis, & non per illos operatur, ad quid elevatur eorum intellectus? Hoc præsupposito tanquam certo, inquirunt Theologi modum quo intellectus lumine gloriæ elevatus, activè influit in visionem beatam, an ut causa principalis, vel instrumentalis.

§. II.

Difficultas resolvitur.

D Ico igitur: Intellectus creatus, lumine gloriæ perfusus, producit efficienter visionem beatificam, ut vera causa secunda principalis, & non ut merum instrumentum Dei. Est contra Suarez lib. 2. de attrib. cap. 16. Vazquem, & alios recentiores. Est tamen D. Thomæ 2. 2. quæst. 29. art. 2. & quæst. 24. verit. art. 1. ad 5. & omnium Thomistarum.

Probatur primò conclusio: Nam ut docet S. Thomas loco ultimo citato, causa instrumentalis est illa, quæ ita movetur ab aliquo agente extrinseco, ut tamen seipsam à principio intrinseco non moveat; ut constat in ferra, malleo, & aliis instrumentis artificialibus: Sed intellectus creatus, lumine gloriæ perfusus, non ita movetur à Deo ad visionem beatificam, ut seipsam à principio intrinseco non moveat: Ergo non concurrat ad illam per modum instrumenti, sed per modum causæ principalis. Major patet, Minor probatur. Intellectus videns Deum, vitaliter operatur, & vivit vitæ æternæ & beatæ, ut ostendimus §. præcedenti: Sed de ratione causæ vitalis, & vitaliter operantis est, quod se moveat ab intrinseco, ut docent Philosophi in libris de anima: Ergo intellectus videns Deum, movet se ab intrinseco ad visionem beatificam.

B Probatur secundò: De ratione instrumenti propriè sumpti est, ut eleveur extra latitudinē sui objecti adequati; ut constat in aqua baptismali, quæ elevatur ad producendam gratiā, quæ est extra latitudinē objecti adequati cuiuscunque agentis creati: Sed intellectus creatus in visione beatifica non elevatur extra latitudinē sui objecti adequati; ut patet ex dictis in prima disputatione, ubi ostendimus, quod licet Deus clarè visus, non contineatur intra objectum connaturale & proportionatum intellectus creati, continetur tamē intra latitudinē objecti adequati illius, quod est ens ut sic, analogicè commune Deo & creaturis: Ergo intellectus creatus, lumine gloriæ perfusus, non concurrat instrumentalis

lis quæ agit ut mota & elevata ab alia: Sed intellectus creatus non influit in visionem beatam, nisi ut motus, & elevatus à Deo: Ergo ad illam concurrat instrumentaliter.

Tertio, Illa non est causa principalis, sed instrumentalis, quæ habet effectum excedentem nativam virtutem; ut patet in aqua calida, quæ est tantum instrumentum respectu calefactionis, quia calor excedit nativam virtutem ipsius. Sed visio beatifica excedit nativam virtutem intellectus creati, ut r. disp. ostensum est: Ergo ad illam non concurrat ut causa principalis, sed tantum ut instrumentalis.

Quarto, Causa principalis, secundum D. Thomam, est illa, quæ operatur per propriam formam, proportionatam cum effectu: Instrumentalis autem, quæ operatur per virtutem alienam, & derivatam à causa principali. At intellectus creatus non influit in visionem beatam, per formam aut virtutem propriam, sed alienam, & ab extrinseco proveniente, scilicet per lumen gloriæ à Deo infusum: Ergo non est causa principalis illius.

Denique, Visio quæ D. Paulus habuit in raptu, fuit ejusdem speciei ac illa quæ gaudent beati in patria, cum habuerit idem objectum specificativum, scilicet essentiam divinam clarè visam: Atqui ad visionem illam transeuntem, intellectus D. Pauli non concurrat ut causa principalis, sed tantum ut instrumentalis, cum ad illam non fuerit elevatus per aliquem habitum, sed per solam Dei motionem, & auxilium transiens, & fluens, quo pacto elevatur instrumenta ad actionem principalis agentis: v. g. penicillus ad pingendum, & Sacramenta ad producendam gratiam, ut docent Thomistæ in materia de Sacramentis: Ergo intellectus creatus, lumine gloriæ perfusus non concurrat principaliter, sed tantum instrumentaliter ad visionem beatam.

Ad primum dicendum, quod quando SS. Patres appellant liberum arbitrium instrumentum divina gratiæ, loquuntur de instrumento improprie sumpto, & in generali quadam acceptione, quæ non extrahit illud extra rationem causæ principalis. Ut enim docet S. Thomas quæst. 24. de verit. art. 1. cap. 5. *Instrumentum dupliciter dicitur: uno modo proprie, quando scilicet aliquid ita ab altero movetur, quod non confertur ei à movente aliquod principium alio motus: sicut ferra movetur à Carpentario: & tale instrumentum est expert libertatis. Alio modo dicitur instrumentum magis communiter quidquid est movens ab alio motum, sive sit in ipso principium sui motus, sive non. Et 3. contra Gent. cap. 100. ait, Cum Deus, et primum agens, omnia quæ sunt post illum, sunt quedam quasi instrumenta ipsius. In hoc ergo sensu idè S. Doctor asserit quod mens Prophetæ movetur à Spiritu Sancto sicut instrumentum, & alij Ss. Patres docent liberum arbitrium esse divinæ gratiæ instrumentum. Quando verò addunt, illud non esse agens principale in negotio nostræ salutis, loquuntur de agente principali simpliciter, & omnibus modis, & quod ita agit & movet, non agat ut, vel moveatur ab alio, quod competit soli Deo. Vel loquuntur de gratia sanctificante, & habitibus infusis, quorum solus Deus est causa efficiens principalis, ut docetur in Tractatu de Gratia.*

Ad secundum distinguo Majorem. Illa est causa instrumentalis, quæ agit ut mota, & elevata: si moveatur, & elevetur ad aliquid quod non contineatur intra limites sui Objecti adæquati

concedo. Si elevetur ad aliquid quod contineatur intra latitudinem sui Objecti adæquati, nego. Unde cum visio beatifica contineatur intra Objectum adæquatum intellectus creati, quamvis ad eam elevetur per lumen gloriæ, non extrahitur tamen per illam elevationem extra rationem causæ principalis.

Secundò respondetur, quod dupliciter potest aliqua creatura operari, ut elevata à superiori agente: primò ita quod motio, & elevatio illa sit tota ratio, tam formalis & proxima, quam radicalis & remota, attingendi effectum: sicut aqua ab igne calefacta, & mota, atque ab eo elevata, calefacit manus: illa enim secundum se nullam habet activitatem, etiam radicalem, & remotam, respectu calefactionis; quin potius ex natura sua illi competit esse principium infringendi; & tunc talis creatura solum concurrat instrumentaliter. Secundò, quando elevatio est quidem tota ratio proxima & formalis operandi, sed tamen supponit in potentia quæ elevatur, virtutem activam radicalem, & remotam, quæ per elevationem constituitur in ratione potentia proxima, per ordinem ad effectum, qui licet excedat ejus naturam, continetur tamen intra latitudinem adæquati Objecti ejusdem potentia; & tunc potentia quæ operatur ut sic elevata, sicut contingit in proposito, concurrat ad actum ut causa secunda principalis, & non ut merum instrumentum. Unde

Ad tertium facile respondetur, distinguendo Majorem: Illa est causa instrumentalis, quæ habet effectum excedentem nativam ejus virtutem, tam radicalem quam proximam, concedo: excedentem virtutem proximam, non tamen radicalem, nego.

Ad quartum dicendum, quod quando S. Thomas ait, causam principalem esse illam, quæ operatur per propriam formam proportionatam effectui, nomine propriæ formæ non intelligit tantum illam, quæ competit rei ex propriis principis naturæ, sed etiam illam, quæ licet sit supra ejus naturam, & insit ei ab agente extrinseco, perficit tamen potentiam per modum propriæ naturæ, & in ordine ad proprium ejus Objectum. Unde cum lumen gloriæ perficiat intellectum connaturaliter, & in ordine ad proprium ejus Objectum adæquatum, ut antea exposuimus, licet non oriatur ex principis naturæ, sed à Deo infundatur; tamen intellectus creatus eo perfusus, & illustratus, in visione beatifica habet rationem causæ principalis, non autem instrumentalis: motio enim instrumenti non perficit illud connaturaliter, & in ordine ad propriam operationem, sed illud elevat ad operationem principalis agentis, & extrahit extra limites proprii Objecti adæquati, & specificativi, ut antea exposuimus.

Ad ultimum, data Majori, nego Minorem: nam quod forma supernaturalis, quæ intellectus ad visionem beatificam elevatur, insit illi per modum permanentis, vel transeuntis, imperpetuum est, & omnino se habet per accidens, ad hoc ut concurrat, vel non concurrat instrumentaliter ad illam: quia quocumque ex his modis elevetur, non extrahitur extra limites Objecti adæquati & specificativi; quod sufficit ad rationem causæ principalis, ut jam diximus. Unde patet disparitas ad exempla in argumeto adducta: penicillus enim, & aqua sacramentalis elevatur ad producendos effectus qui sunt

sunt extra limites objecti adæquati, & specificari non verò intellectus illustratus lumine gloriæ, per modum motionis, & auxilii transeuntis, communicato.

DISPUTATIO IV.

De actu visionis beatificæ.

Consideratâ possibilitate visionis beatificæ, & principiis ad illam concurrentibus, specie scilicet & lumine gloriæ; consequens est, ut illam in seipsa contemplerur, seu de ipso actu visionis beatificæ differamus.

ARTICULUS I.

An visiones hominum & Angelorum specie essentiali inter se differant?

Affirmant Richardus, Major, Durandus, Molina, Salas, Herice, & alii, quos citat, & sequitur Alarcon hic disp. 3. cap. 6. Negant verò Thomista, & plures alii, cum quibus

Dico breviter, visiones Angelorum & hominum non differre inter se specie essentiali.

Probatur primò: Visiones Angelorum & hominum habent idem objectum formale, scilicet Deum, ut visibilem in seipso secundum suam essentialiam; & eundem modum attingendi illud, scilicet clarè, & sine ullo medio prius cognito. Item habent eandem speciem intelligibilem, nempe divinam essentialiam; & denum à lumine ejusdem speciei procedunt: Ergo sunt ejusdem speciei.

Probatur secundò: Si visio beata Angelorum, esset distincta specie, à visione beata hominum, esset essentialiter illa perfectior; nam cum species sint sicut numeri, dari non possunt duæ species æquales in perfectione essentiali; sicque nullius hominis, imò nec anime Christi, visio beata, posset esse tam perfecta, quam visio minimi Angeli; nam quantumcumque perficiatur unum individuum inferioris speciei, non potest ad perfectionem essentialem alterius speciei pervenire: docet autem D. Thomas infra quest. 102. art. 2. erroneum esse asserere, homines transferri non posse ad æqualitatem Angelorum: Ergo visiones Angelorum & hominum, non differunt inter se specie essentiali.

Sed contra hanc conclusionem objicitur difficile argumentum, quod sub hac forma breviter potest proponi. Actus non minus dicit ordinem ad principium, quam ad objectum: Ergo si est ordo essentialis ad diversum objectum, distinguit essentialiter actus, ita illos diversificat ordo essentialis ad principium distinctum: At visio angelica essentialiter ordinem dicit ad intellectum Angeli, & visio humana ad intellectum hominis, qui essentialiter inter se distinguuntur: Ergo visiones beatificæ Angelorum & hominum inter se specie differunt.

Pro solutione hujus argumenti, diligenter observandum est, intellectum humanum & angelicum posse considerari dupliciter, vel secundum rationes differentiales, vel secundum rationem genericam intellectus creati, quæ utriusque communis est. Rursusque talem rationem

Tom. I.

Adhuc posse duobus modis spectari, nempe vel secundum naturam virtutem, secundum quam habent solum unitatem genericam, specie multiplicabilem, per differentias intellectus humani & angelici: vel secundum conceptum potentia obedientialis, qui est unus specie atomâ in utroque intellectu; ita quod multiplicatâ ratione genericâ intellectus, per differentias illam contrahentes, ratio potentia obedientialis manet immultiplicata specie in illis: sicut potentia obedientialis rerum non vitalium quæ subduntur Deo, ut de illis possit facere quidquid voluerit, non multiplicatur specificè in illis, ad multiplicationem entitatis cui competit, sed eadem perseverat in lapide, aqua, & aliis, quamvis sub aliis rationibus specificè distinguantur. His præmissis,

Ad argumentum respondeo, concessio Antecedente, distinguendo Consequens; illudque concedendo, si diversificetur principium formaliter, secus verò, si solum materialiter. Similiter distinguo Minorem subsumptam: Intellectus angelicus & humanus differunt essentialiter, in ratione principii visionis, nego Minorem: materialiter & entitative, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Ratio autem hujus distinctionis & solutionis ex dictis jam constat, visio enim angelica non respicit intellectum Angeli, nec ab illo emanat secundum propriam ipsius differentiam, quâ ab humano differt, nec secundum rationem naturalis virtutis, quæ solum habet unitatem genericam, sed secundum rationem potentia obedientialis remotè activæ, in qua specificè atomè convenit cum intellectu humano; & idcirco diversitas quæ inter illos intellectus invenitur, solum materialiter se habet ad visionem beatificam, subindeque unam ab alia specie distinguere nequit.

Dices primò: Potentia obedientialis ad visionem beatificam, identificatur realiter cum entitate naturali intellectus: Ergo multiplicatâ specificè potentia naturali, etiam obedientialis specie variatur. Consequentia videtur manifesta: videtur enim impossibile, cum duobus differentibus specificè, aliquid specificè unum realiter identificari.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: ad cujus probationem, nego Antecedens: nam in multorum sententia, relatio identificatur realiter cum fundamento, & tamen fundamento non variato specificè, potest relatio specificè multiplicari, ut constat in albedine, quæ eadem specificè manens, fundat duas relationes specificè distinctas, scilicet similitudinis ad aliam albedinem, & dissimilitudinis ad nigredinem: Ergo e contra poterunt extrema identitatis specificè variari, invariata specificè entitate formaliter identificatâ cum illis. Verum etiam & hominum identificantur cum ente: quo non obstante, multa quæ in esse entis specie imò & genere differunt, in ratione veri & boni specificè conveniunt. Item genus moris cum genere physico realiter identificatur, & tamen plura in genere physico specificè distincta, in genere moris conveniunt specificè, ut constat in peccato omissionis, & peccato commissionis.

Dices secundò: Intellectus Angeli, & idem est de humano, non influit in visionem beatificam, secundum rationem sibi & inanimatis communem: At potentia obedientialis commu-